

This project is funded by the European Union
Ovaj projekat finansira Evropska unija

LJUDSKA PRAVA ŽENA ŽRTAVA NASILJA

2019. godina

Uvodne napomene

U okviru projekta „Mapiranje ljudskih prava u medijima promatrajući položaj građana, ranjivih slojeva društva i medijske zajednice“ planirana su tri istraživanja koja se tiču ljudskih prava žena žrtava nasilja. Osim samog istraživanja planirano je da se uradi i analiza zakonske regulative i statistika nasilja nad ženama u porodici.

U skladu sa planom urađena su tri istraživanja sa ženama žrtvama nasilja koje su koristile usluge sigurne kuće. U istraživanju iz 2019. godine učestvovala su žene koje su bile u sigurnim kućama u poslednjih godinu dana. Pošto se radi o vrlo specifičnoj populaciji, ženama smo pružili mogućnost da samostalno popunjavaju upitnik, *online* ili metodom papir olovka. Na taj način smo im omogućili da ostanu anonimne, da popune upitnik ako su napustile sigurnu kuću, ali i da ne remetimo svakodnevne aktivnosti unutar sigurne kuće.

Urađena je i desk analiza aktuelnog zakonodavstva koja se tiče zaštite ljudskih prava žena, s posebnim akcentom na žene žrtve nasilja. Veoma je važno naglasiti da se zakonska regulativa nije mijenjala od 2017. godine i zbog toga imamo samo jednu takvu analizu, za sve tri godine.

Urađena je i statistika nasilja nad ženama gdje smo koristili podatke nevladinih organizacija, Ministarstva omladine, porodice i sporta Republike Srpske, Gender centra Federacije BiH, Republičkog zavoda za statistiku Republike Srpske i Federalnog statističkog zavoda. Važno je napomenuti da se metodologija i dinamika prikupljanja podataka razlikuje po entitetima, tako da u zavisnosti od entiteta variraju i raspoloživi podaci.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je urađeno u periodu od septembra 2019. do novembra 2019. godine na uzorku od 44 žena žrtava nasilja koje su zatražile pomoć u nekoj od sigurnih kuća u Banjaluci, Modriči, Sarajevu, Mostaru, Bijeljini u posljednje tri godine. Imajuću u vidu specifičnost samog uzorka ispitanicama samo ostavili mogućnost da upitnik popune online ili metodom papir i olovka.

Tabela 1. Starost ispitanica

	N	%
Mlađe od 29 godina	8	17,2
Od 30 do 44 godina	19	46,3
Starije od 45 godina	17	36,5
Total	44	100,0

U okviru uzorka najviše je ispitanica starosne dobi između 30 i 44 godina (46,3%), zatim starije od 45 godina (36,5%), nakon njih slijede ispitanice mlađe od 29 godina (17,2%).

Tabela 2. Obrazovanje ispitanica

	N	%
Bez škole	2	4,6
Završena osnovna škola (nepotpuna)	3	6,8
Završena osnovna škola	17	38,6
Završena srednja škola 3. stepen (zanat)	12	27,3
Završena srednja škola 4. stepen (tehničar)	9	20,4
Završena visoka škola	1	2,3
Total	44	100,0

Među ženama žrtvama nasilja najviše je ispitanica sa završenom osnovnom školom (38,6%), svaka treća ima završenu srednju školu- treći stepen (27,3%), iza njih se nalaze ispitanice sa završenom srednjom školom- četvrti stepen (20,4%), sa nepotpunom osnovnom školom ili bez bilo kakvog obrazovanja je svaka deseta žena (11,4%), na posljednjem mjestu se nalaze žene sa završenom visokom školom (2,3%).

Tabela 3. Ukupni mjesečni prihod SVIH članova domaćinstva u kome žive žrtve

	N	%
Odbija	1	2,3
Ne znam	3	6,8
Do 250 KM	3	6,8
Od 251 KM do 500 KM	11	25,0
Od 501 KM do 750 KM	12	27,3
Od 751 KM do 1000 KM	2	4,5
Od 1001 KM do 1500 KM	1	2,4
Više od 1501 KM	2	4,5
Nemam primanja	9	20,4
Total	44	100,0

Svaka treća ispitanica ima primanja do 500 KM mjesečno (31,8%), bez ikakvog primanja na mjesečnom nivou je svaka peta ispitanica (20,4%), dok 27,3% žena žrtava nasilja ima primanja od 501 KM do 750 KM. Primanja preko 751 KM ima 11,4% žena.

Tabela 4. Radni status ispitanica

	N	%
Nezaposlena	34	77,3
Penzionerka	1	2,3
Privremeni i povremeni poslovi	2	4,5
Zaposlena u javnom ustanovi	1	2,3
Zaposlena u NVO sektoru	1	2,3
Zaposlena u privatnoj firmi i nisam prijavljena	1	2,3
Zaposlena u privatnoj firmi i prijavljena sam	4	9,1
Total	44	100,0

Dobijeni rezultati pokazuju da je 77,3% ispitanica nezaposleno, dok svaka treća ispitanica radi (20,4%) bilo da su u pitanju povremeni i privremeni poslovi, rad u NVO sektoru ili u privatnoj firmi od kojih je 9,1% i prijavljeno.

Tabela 5. Bračni status ispitanica

	N	%
Nisam udata/nisam u vezi	5	11,4
Živim sa partnerom, ali nisam udata	5	11,4
Razvedena	7	15,9
Udata	25	56,8
Udovica	2	4,5
Total	44	100,0

Svaka druga ispitanica je udata (56,8%), razvedena je svaka šesta (15,9%), dok je podjednak broj onih koje žive sa partnerom, ali nisu udate i onih koje nisu udate i nisu u vezi (11,4%), na posljednjem mjestu po brojnosti su ispitanice koje su doživjele smrt supružnika (4,5%).

Tabela 6. Na pitanje da li imaju djecu, ispitanice su odgovorile sljedeće:

	N	%
Da	40	90,9
Ne	4	9,1
Total	44	100,00

Među ispitanicama je 90,9% majki, dok je 9,1% žene bez djece.

Tabela 7. Na pitanje koliko imaju djece, odgovorile su na sljedeći način:

	N	%
Nema djece	4	9,1
1	10	22,7
2	15	34,1
3	10	22,7
4	4	9,1
5	1	2,3
Total	44	100,0

Među ženama žrtvama nasilja nalazimo 22,7% žena sa jednim djetetom, 34,1% žena sa dva djeteta, dok tri djeteta ima 22,7% ispitanica. Više od tri djeteta ima 11,4% ispitanica.

Tabela 8. Na pitanje da li su zbog ratnih dešavanja postale izbjeglice, raseljena lica ili nisu napuštale grad, odgovorile su:

	N	%
Izbjeglica	4	9,1
Niste napuštali grad u kojem sada živite	38	86,4
Raseljeno lice	2	4,5
Total	44	100,0

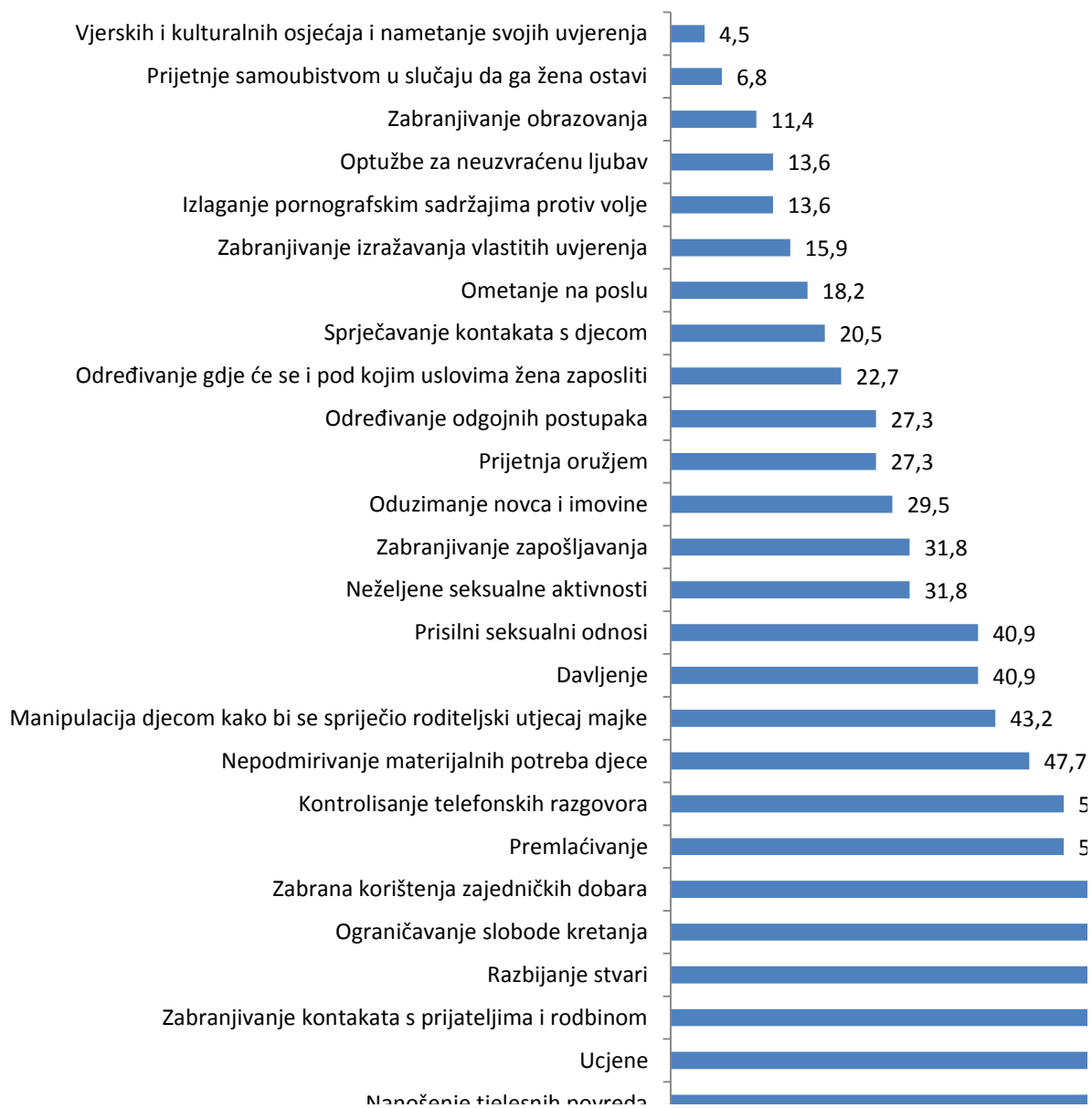
86,4 % ispitanica obuhvaćenih u istraživanju 2019. godine, tokom rata nisu napuštale grad u kojem i sada žive, znatno manji procenat zauzimaju ispitanice sa statusom izbjeglica (9,1%) i raseljenih lica (4,5%).

Tabela 9. Izraz koji najbolje opisuje prirodu vjerskih ubjeđenja ispitanica

	N	%
Nisam religiozna, nemam ništa protiv da drugi vjeruju	8	18,2
Nisam sigurna vjerujem li ili ne vjerujem	7	15,9
Uvjeren sam vjernica i prihvaćam sve što moja vjera uči	12	27,3
Vjernica sam, ali ne prihvaćam baš sve što moja vjera uči	17	38,6
Total	44	100,0

Više od polovine ispitanica smatraju sebe vjericama (65,9%), dok 34,1% ispitanica nisu religiozna ili nisu sigurne u svoja uvjerenja.

Vrste nasilja koje su žrtve doživjele

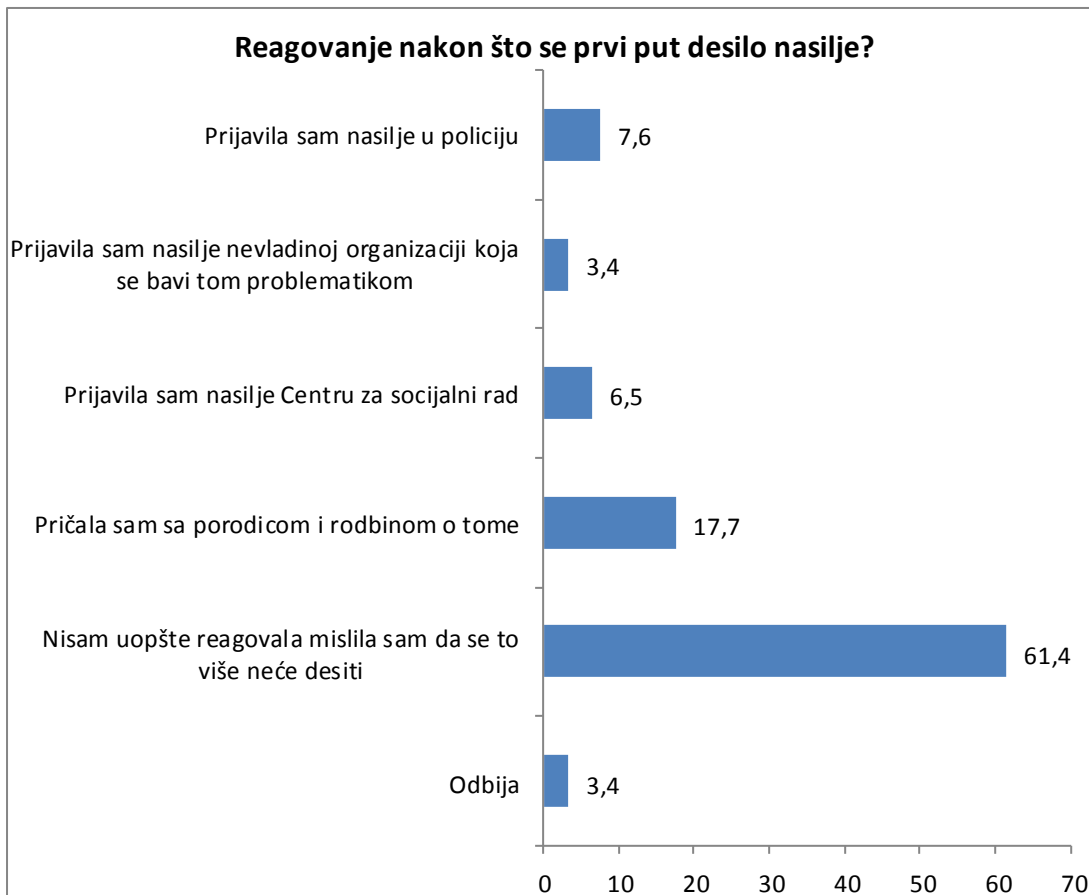

Grafikon 1.

Najčešći oblici nasilja koje su žene žrtve trpile, prema ispitivanju u 2019. godini, su:

- Galama i vika (88,6%)
- Šamaranje (84,1%)
- Prijetnje (84,1%)
- Uvredljive i ponižavajuće poruke (75%)
- Guranje (72,7%)
- Bacanje predmeta (70,5%)

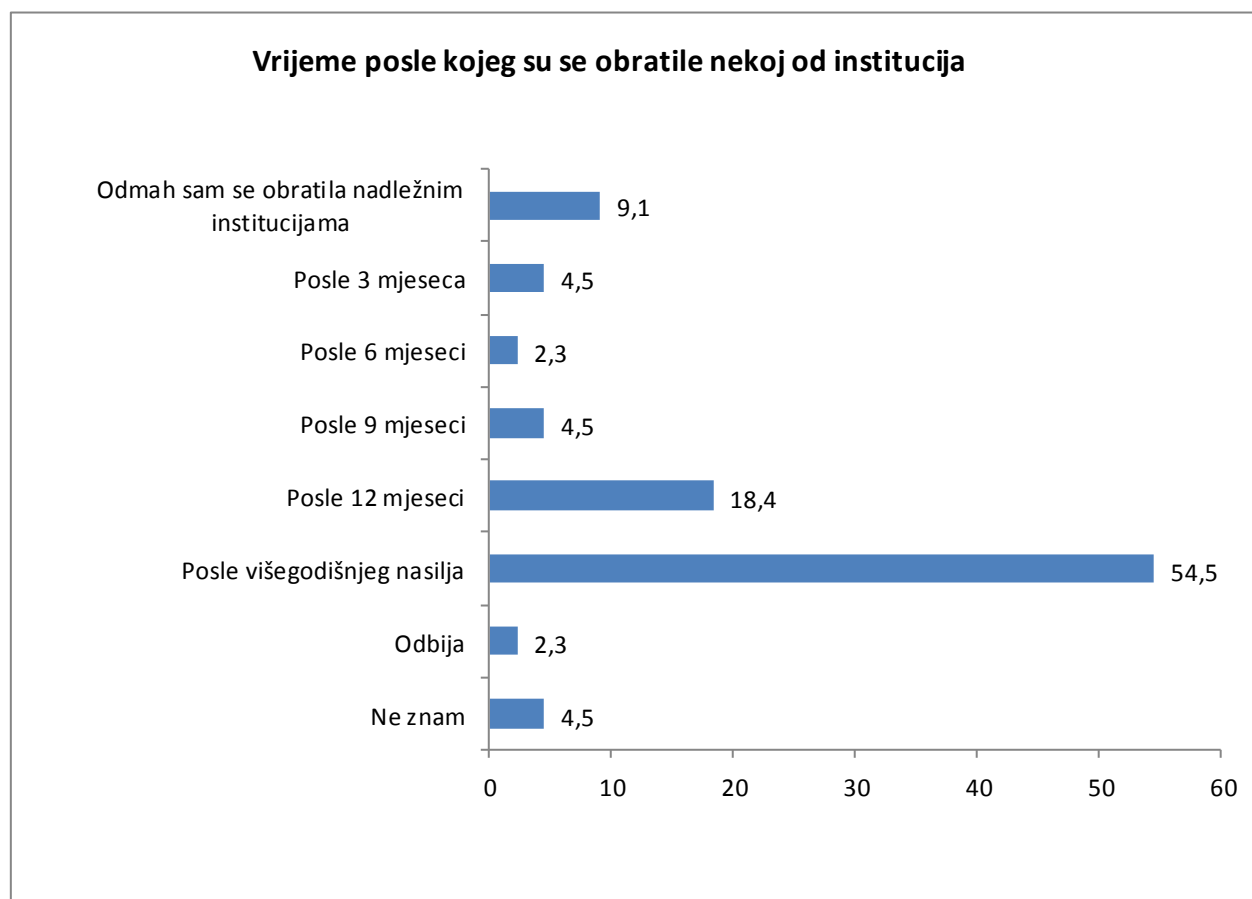
- Nanošenje tjelesnih povreda (65,9%)
- Ucjene (65,9%)
- Zabranjivanje kontakata s prijateljima i rodbinom (63,6%)
- Razbijanje stvari (61,4%)
- Ograničavanje slobode kretanja (61,4%)
- Zabrana korištenja zajedničkih dobara (56,8%)
- Premlaćivanje (52,3%)
- Kontrolisanje telefonskih razgovora (52,3%)

Grafikon 2.

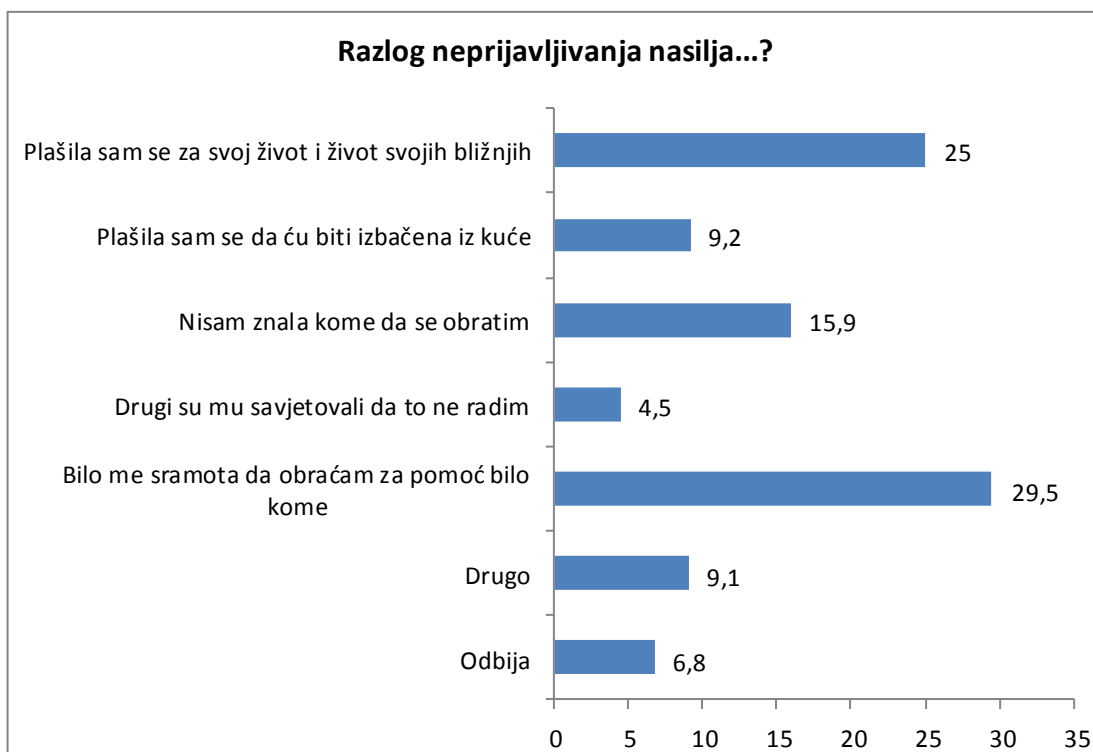
Rezultati istraživanja iz 2019. godine pokazali su da trećina ispitanica (61,4%) nije prijavila nasilje nakon što se prvi put desilo, vjerujući da se neće ponoviti, a 17,7% je razgovaralo sa porodicom i rodbinom o tome. Nasilje je prijavilo policiji 7,6% ispitanica, dok je nevladine

organizacije koje se bave ovom tematikom (3,4%) ili Centar za socijalni rad (6,5%) obavjestila svaka deseta žrtva.

Grafikon 3.

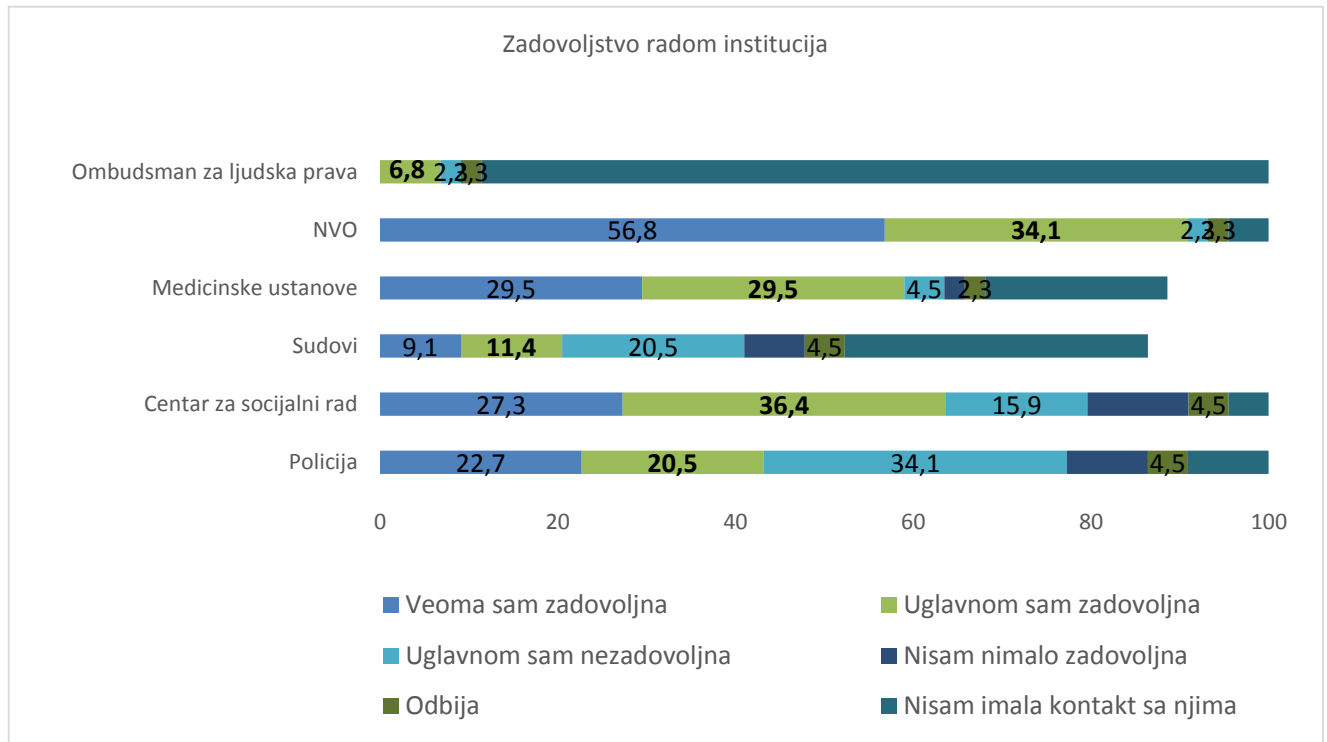
Preko polovine ispitanica (54,5%) obratilo se nekoj instituciji nakon višegodišnjeg nasilja, dok je to nakon 12 mjeseci učinilo 18,4% žena. Svaka deseta žena (9,1%) nakon doživljenog nasilja odmah se obratila nadležnim institucijama.

Grafikon 4.

Razlozi zbog kojeg nasilje nisu prijavljivale su:

- Sramota (29,5%)
- Strah za sopstveni život i život bližnjih (25%)
- Neinformisanost kome mogu da se obrate u toj situaciji (15,9%)
- Strah od izbacivanja iz kuće (9,2%)
- Uticaj okoline (4,5%).

Grafikon 5.

Rezultati istraživanja, sprovedenog 2019.godine, su pokazali da su žene žrtve nasilja najzadovoljnije radom:

- Nevladinih organizacija (90,9%)
- Centra za socijalni rad (63,7%)
- Medicinskih ustanova (59,0%)
- Policije (43,2%)
- Centra za socijalni rad (63,7%)
- Sudova (20,5%)
- Ombudsmena za ljudska prava BiH (6,8%)

Interesantno je i to da su žene žrtve nasilja najmanje kontakta imale sa institucijama Ombudsmana BiH (88,6%), sudovima (34,1%) i medicinskim ustanovama (20,5%).

Kada se govori o **policiji** žene žrtve nasilja najviše zamjeraju neadekvatno reagovanje, što jeste prilično uopštena zamjerka, ali pod tim se podrazumjeva: nedolazak odmah po prijavi nasilja, nezainteresovanost, nedavanje adekvatnih informacija žrtvama nasilja i nepostupanje po

propisanoj proceduri. Stiče se utisak da su često na strani nasilnika i da je žrtva kriva što joj se to dešava. U malim mjestima često se dešava da su policajci prijatelji sa nasilnikom, što utiče na kvalitet njihovog rada (ne napišu prijavu ili žrtvi kažu da se smiri i nastavi da živi kao da se ništa nije desilo). Žene smatraju da ih u situacijama nasilja vrlo često policija ne shvata dovoljno ozbiljno. Takođe, one ističu da su mjere koje policija preduzima prema nasilniku blage i neadekvatne (opomene, uzimanje izjave i sl.). Policija ne pokazuje dovoljno senzibilnosti za žrtve nasilja.

Centrima za socijalni rad se zamjera što se plaše nasilnika i svoje aktivnosti prilagođavaju tome, vrlo često izgleda da su na strani nasilnika i da su njihove aktivnosti usmjerene ka vraćanju žrtve nasilniku. Centri za socijalni rad ne daju dovoljno informacija o pravima žrtava nasilja i šta se sve može preduzeti da bi se adekvatno reagovalo na nasilje. Ispitanice ističu da su spori i da nisu nudili mogućnost odlaska u sigurnu kuću. Centri za socijalni rad su veoma malo fleksibilni za situacije nasilja u porodici i procedure su im važnije od interesa žrtve. Često se dešavalo da ženama žrtvama nasilja spominju mogućnost da mogu ostati bez starateljstva, što mnoge žene preplaši i parališe njihove aktivnosti. Takođe, žene žrtve nasilja im zamjeraju i to što ne žele da dođu u porodicu i porazgovaraju sa članovima porodice o pretrpljenom nasilju.

Žrtve nasilja **sudovima** zamjeraju sporost u radu tj. dužinu trajanja sudskih procesa. Takođe, kazne za nasilje u porodici su preblage (novčana kazna, uslovna kazna i sl.). Osim toga suđenja koja se tiču razvoda i podjele imovine traju predugo, što destimuliše žrtve nasilja da bilo šta preduzimaju protiv nasilnika i često se osjećaju prevarenim. Ispitivanja na sudu su veoma mučna za žrtve nasilja i njihove porodice, pogotovo djecu. Medicinske ustanove nisu uvezane sa pravosuđem i medicinske nalaze mora da pribavi žrtva nasilja i priloži na sudu.

Nevladinim organizacijama žrtve nasilja ne zamjeraju mnogo, jer su svjesne da sa resursima kojima raspolažu rade dobar posao.